
PHILOSOPHY OF CONTEMPORARY CHRISTIAN VALUES⁵

Ivelin Atanasov Iliev

Senior teacher in philosophy, history, bulgarian language and literature -
first professional qualification

“Vasil Levski” secondary school, Dulovo, Silistra Region

Phone: 0893698841

E-mail: makei@mail.bg

***Abstract:** One of the humanity's most sustainable intellectual products is Christian values. They introduce sustainable civilizational norms that have been tested over time. They have a strict religious hierarchy and relate to certain situations in life. In the last few years, there have been a revival of Christian values.*

The Christian value system covers all areas of human activities. The change of the lifestyle and priorities of the modern man rearranged the notion of good and evil, beautiful and ugly. Many norms have emerged in the new realities. This shows us that traditional Christian values must be adapted to the new way of life. The real challenge is not to change the traditional logic of our axiological culture, but to stay true to the traditions.

***Keywords:** Philosophy, Christian values*

***JEL Codes:** I29*

ВЪВЕДЕНИЕ

Християнската ценностна система определя мислите и действията на всеки от нас. Навлизането на високите технологии промениха приоритетите на съвременния човек и пренаредиха представата му за добро и зло, за красиво и грозно. Появиха се и много нови норми, забрани и „свободи“. Всичко това наложи необходимостта традиционните християнски ценности да бъдат адаптирани към новия начин на живот. Истинското предизвикателство днес е да успеем да съхраним, без да променяме традиционната логика на нашата аксиологична култура и да останем верни на традициите.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Бъдете свършени, както е свършен и Небесният ваш Отец...

Но първом търсете царството на Бога”

(Мат. 5:48; 6:33)

Съвременната реалност има много и различни измерения, започвайки от факта, че живеем във време на динамичност и социален просперитет, на невероятни промени в науката и техниката. Това е предпоставка за възникване на нови взаимоотношения, които нямат аналог в досегашното развитие на обществата. Същевременно е необходимо да се намерят и морални устои на новите взаимоотношения. Затова християнските ценности трябва да получат нов прочит, който да не измени логиката им, а да се опре на тях при тълкуването на съвременните ситуации от живота.

Според редица изследователи наред с развитието на технологиите, съвременната реалност има още една важна характеристика – *наличие на криза с различни показатели:* икономически, политически, идеологически и др. Криза се наблюдава и в духовността, в областите на културата и образованието. А кризата в образованието е с изключително тежки последствия, защото е свързана с подрастващото поколение – бъдещето на нацията ни – с неговата нравственост и духовни идеали. Смяната на ценностите, разрушаването на моралните устои, заличаването на границите между доброто и злото, се отразява пряко в

⁵ Докладът е представен на заседание на секция „Обществени и хуманитарни науки“ с оригинално заглавие на български език: ФИЛОСОФИЯ НА СЪВРЕМЕННИТЕ ХРИСТИЯНСКИ ЦЕННОСТИ

характера и мислите на някои млади хора. Защото неписано правило е, че в години на криза първото, което се усеща в обществото, е явното отсъствие на ценности.

Друга важна особеност на съвременността е, че много често редица *идеи, понятия, идеали в живота ни се променят и търпят развитие в различна насока и по начин, по който не сме очаквали*. „Обърнал гръб“ на Бог заради идеологически забрани в миналото, на съвременния човек му е трудно да намери ориентирите и смисъла на живота, т.е. днес хората се нуждаят от една сериозна основа, върху която да стъпят. По-възрастните лично преживяха краха на тази идеология и се чувстват „уморени“ от смяната на различни философско-етически и др. вярвания, част от които влязоха в противоречие с разбиранията на мислещите различно. Тяхната ценностна система се срина изцяло, защото в обществото се наложиха явления, които използваша хедонистичните стремления на хората, лишавани от свободата в различните ѝ измерения в тоталитарното общество. Появи се „чалга културата“, която популяризира новия начин на живот, освободен от много морални забрани. Отприщилата се вълна на криворазбраната свобода помете и малкото морални устои, които бяха останали у нравствено уязвимите хора. Появиха се рекетът, телефонните измамници, лъжемаговете и мнимите духовни наставници. Премахнато беше „сакралното“ пространство около църквата, училището, държавните институции. Като гордост се предоставяха примери за нарушението на Десетте божии заповеди. Нарушиха се духовните пространства и в семейството и родовете. Връщането на имоти и земеделски земи противопостави много семейства и родове на изпитание.

И, не на последно място, трябва да се открият и *промените, които настъпиха във възгледите за християнското семейство и неговото място в обществото*. Днес се наблюдава тенденция към обезличаване същността на семейството. Същата тенденция – на обезличаване и занемаряване – се забелязва и в спецификата на възпитанието, което родителите дават на децата си в рамките на семейството. Младите хора някак загубиха опората на традиционното християнско семейство, като започнаха да се създават порочни съвременни модели на семейно общуване и семейно възпитание. Вместо да се опират на Вярата, Надеждата и Любовта – младежите постепенно се отдалечиха от Бог и от нравствените устои, на които ни учи християнството, превръщайки семейството в арена на сблъсъци, неразбирателство и неуважение. Много родители замениха близостта си с децата, всекидневната грижа и внимание към тях с „грижа от разстояние“, т.е. поставиха на първо място осигуряването на материално благосъстояние и охолен живот на децата си. Разговорите по скайп и видеочатовете замениха бащините съвети и майчината ласка.

В контекста на казаното трябва да се отбележи и още една специфика: *много съвременни родители пренебрегнаха своето свято задължение да възпитават децата си духовно, за да бъдат смирени християни*. Нарушена бе традицията *родителите да приобщават децата към християнските ценности и да ги възпитават в тях*. В миналото мястото за формиране на ценностната система бе в семейството, а училището и обществото само я доизграждаха. Днес семейството абдикира от тази своя роля и я предостави на училището. Училището се опита да поеме част от тази отговорност, но за съжаление то не притежава механизми и потенциал да се справи с тази задача. А резултатът от несправянето и за децата ни, и за обществото ще е плачевен – веднъж неизградени или криворазбирани тези ценности имат мощна асоциална роля. Изтъкнатите причини ще са основата на много негативи, от които обществото ни ще „боледува“ дълго време.

Всичко написано по-горе би останало само маркирано, идентифицирано, открито, ако „си затворим“ очите и спрем дотук. Защото така е по-лесно – да решим, че не можем да се справим сами, че това не е наша работа, че всичко в обществото ни ще се промени само, а децата ни като пораснат ще променят възгледите си.

Тук е мястото да кажа, че има и други пътища, че стига да искаме, можем да се справим с кризите и да променим обществените нагласи. За целта всяка институция трябва да поеме задълженията си и да изпълнява ролята си, т.е. необходимо е включването на църквата и училището във възпитаването на християнски ценности у децата. Важно е църквата да стане пристан за всеки изгубил духовни ориентири човек, както и за всеки, който таи в себе си

въпроси, на които не може да намери отговор: за смисъла на живота си, за нуждата от морални устои, как да възпитаваме децата си и др.

И ролята на училището е голяма, даже и поради факта, че в него напоследък се наблюдават редица прояви на детската агресия. В съответствие с написаното ще цитирам и думите на проф. Клавдия Сапунджиева: „Религията има място в българското училище – като източник на култура, морални правила и екзистенциални парадигми, като още една възможност и поле на възпитателната работа“ (Sapundzhieva, 2010).

Всъщност, съществува и още един ракурс, чрез който може да се характеризираме съвременния свят: времената на криза винаги са един своеобразен тест за общочовешките ценности. Те доказват доколко са устойчиви цивилизационните принципи на човешката заедност. Именно това обосновава и насочването на съвременната интелектуална мисъл към открояване и осмисляне на ценностите в реалността. Защото християнските ценности са една много добра алтернатива за преодоляване на духовната криза, тъй като съчетават в себе си връзката между минало и настояще, между реалността и небитието. Те са изчистен вид, систематизиран и подреден, на резултата от хилядолетното лутане на човечеството в търсене на духовни опори. Християнските ценности са вечни, в тях се съдържа мъдрост, необходима за всеки от нас.

Постепенно хората осмислят, че напредналите технологии и научните постижения не могат да заменят топлината, емоционалната подкрепа и съпричастността към човека, т.е. не могат да заменят човешкото. Независимо как възприемаме християнските ценности, те са залегнали в основата на европейската култура и морал и въздействат върху активната ни творческа дейност и ни променят духовно, подтиквайки ни да се стремим към усъвършенстване.

Опазването на християнските ценности днес е трудна и отговорна задача. Както винаги в такива моменти осъзналите се хора търсят духовни опори в покоите на Светата Православна Църква. Защото в Църквата е натрупан хилядолетен аксиологичен опит и, опирайки се на него, ще се научим на уважение към нравствените норми и християнския морал.

В този ред на мисли – изключително е деликатен и въпросът за смисъла на човешкия живот: ако той е цинично приравнен до едно физиологично и консуматорско битие, би се превърнал в бремене за живеещия. Защото именно плодотворната благодат на любовта към ближния зарежда всеки от нас с енергията на доброто и добрите помисли. Затова не бива да изхвърляме християнските ценности като ненужни и остарели спрямо модерното мислене, а просто трябва да ги приспособим, да ги направим адекватни на съвременните реалности.

ИЗВОДИ

Християнската Вярa е неизчерпаем източник на ценностни устои в живота. Тя дава възможност на човек да осмисли собственото си съществуване и да открие пътя си. Осланяйки се на нея, всеки от нас може да се отърси от лошите помисли, злобата, злословието. Именно това е пътят – уповавайки се на Бог, ще открием красотата и щастието в живота и позитивното от добрите човешки взаимоотношения. Защото християнските ценности, вярата в Бог и националните традиции са основните крепители на духа на всеки народ (Marinova, 2016). Или както архимандрит Йоан Крестянкин е казал: „Великото дело е само покрив, а стените се иззиждат от тухлите на малките добрини.“

REFERENCES

Bulgakov, M. (1883). *Orthodox Dogmatic Theology*. Makaria, Metropolitan of Moscow and Kolomensky. Volume 1. St. Petersburg (*Оригинално заглавие: Булгаков, М. (1883). Православно догматично богословие. Макария, митрополит Московски и Коломенски. Том 1. Санкт Петербург. Издание коригирано и допълнено, 2005*)

Divnogortsev, S. Yu. The spiritual values of the Orthodox culture in the content of pedagogical knowledges. (**Оригинално заглавие:** Дивногортцев, С.Ю. Духовните ценности на православната култура в съдържанието на педагогическите знания)

Look at: <http://www.verav.ru/common/mpublic.php?num=3>

Marinova, M. (2016) Building, Awareness, and Preservation of Christian Values among Children and Students, Ed. News - Gabrovo. 14.04.2016 .

URL: http://www.da.uni-vt.bg/pub/gabrovo_vest_s.4.pdf

(**Оригинално заглавие:** Маринова, М. Изграждането, осъзнаването и запазването на християнските ценности сред децата и учениците, изд. „Вести – Габрово“. 14.04.2016)

Виж на: [da.uni-vt.bg/pub/gabrovo_vest_s.4.pdf](http://www.da.uni-vt.bg/pub/gabrovo_vest_s.4.pdf)

Sapundzhieva, Сl. (2010) About Religion, Values and the Bulgarian School, 2010

URL: <http://www.bg-patriarshia.bg/reflections.php?id=93>

(**Оригинално заглавие:** Сапунджиева, Кл. За религията, ценностите и българското училище, 2010)

Виж на: <http://www.bg-patriarshia.bg/reflections.php?id=93>

Scheler, M. (1991). The Place of Man in Space. Ed. Eurasia-Abagar (**Оригинално заглавие:** Шелер, М. (1991). Мястото на човека в космоса. Изд. Евразия-Абагар)